පාලි ත්‍රිපිටක ධර්මයෙන් "සංග්‍රහ ග්‍රන්ථ" සම්පාදනය කිරීමේ පරමාර්ථය කුමක්ද?

බුද්ධ ශ්‍රාවක ධර්ම පීඨාධිපති

රද්දුල්ලේ පඤ්ඤාලෝක අනුනායක ස්ථවිර

"සම්බුද්ධ සාසනය" යනු පර්යාප්ති - ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිවෙධ වශයෙන් බෙදී ඇති ත්‍රිවිධ ශාසනයයි. මේ තුන් සසුනෙන් ම ගැණෙන්නේ ධර්ම - විනයධර බහුශ්‍රැත භික්ෂූන් වහන්සේමැයි මෙයින් ප්‍රතිවෙධ ශාසනය මෙකල නොපවතී යයි කිවයුතු තරමට පිරිහී ගොස්ය. වළගම්බා රජු සමයෙහි ත්‍රිපිටක ධර්මයටත්, සම්බුදු සසුනටත් උවදුරු ඇතිවීමේ පෙරනිමිති පහළවූ කල්හි එකල වැඩ සිටි දූරදර්ශී මහ රහතුන් වහන්සේ විසින් මාතුල ජනපදයේ අලුලෙන්හීදී ත්‍රිපිටක ධර්මය ග්‍රන්ථාරූඪ කොට නොතබන ලද්දේ නම්, අද අපට ථෙරවාදී බුදු දහමක් නැතිව යන්නට තිබිණි. භාණක ආදී ආචාර්ය ක්ෂීණශ්‍රව මහතෙරවරුන් විසින් එතෙක් කල් ථෙරවාදී බුද්ධ ධර්මය වාචනා මාර්ගයෙන් ආරක්ෂා කරන ලද නමුදු, අනාගතයේත් එලෙසින් ආරක්ෂිත වේදෝයි සැලකූ උන්වහන්සේලා සම්බුදු දහම නමැති ශාස්තෘන් වහන්සේ දෘෂ්ටිවාදදීයෙන් අකලිෂ්ටවූ, අතිපරිශුද්ධවූ, ග්‍රන්ථාරූඪවූ පන්දහසක් අවුරුදු නිරුපද්‍රැතවූ වැඩ සිටින්නට සැලැස්වූහ. මින්පසු ධර්මය ආරක්ෂිත වූයේ වාචනා මාර්ගයෙන් නොවූ ග්‍රන්ථ මාර්ගයෙනි. එහෙත් ධර්ම විනයධර බහුශ්‍රැත භික්ෂූන් වහන්සේ සම්බුදු සසුනෙහි මින්පසු වැඩ නොසිටි බවක් මෙයින් අදහස් කරනු නොලැබේ.

ප්‍රතිවෙධ ශාසනයට සාකල්‍යයෙන් ම උපකාරී වූ ප්‍රතිපත්ති ශාසනයත් ප්‍රතිපත්ති ශාසනයට උපකාරී වූ පර්යාප්ති ශාසනයත් පිරිහී යන්නට ඉඩහැරියොත් එයින් ශාසන පරිහානිය මුළුමනින් ම සිදුවන බව කිවයුතු නොවේ. පර්යාප්ති ශාසනයෙන් හෙවත් ධර්ම විනයධර භික්ෂූන් වහන්සේගෙන් ම ශ්‍රද්ධා වීර්යාදී උසස් ගුණ ධර්ම නිසා ප්‍රතිපත්ති ශාසනය ආරක්ෂා වෙයි.

ත්‍රිපිටක ධර්මය ලියූ ග්‍රන්ථ ලංකාවේ බොහෝ විහාරස්ථානවල පුස්තකාලයන්හි තැන්පත් කර ඇති බව අපි දනිමු. පර්යාප්ති නම් වන්නේ සුරක්ෂිත වූ තැන්පත් කළ ඒ පොත් නොවේ. උද්ග්‍රහණ ධාරණ වශයෙන් ඒ ධර්මය සිත්හි තැන්පත් කිරීමයි. එසේ ධාරණය කරගත් භික්ෂූන් වහන්සේ ම පර්යාප්ති ශාසනය නම් වෙයි.

සංග්‍රහ ග්‍රන්ථ

ධර්මය ඉගෙනීමෙන් දැරීමෙන් පුහුණු කරගත් භික්ෂූන් වහන්සේ නිසාම පර්යාප්ති ශාසනය රැකෙන බවත්, ඒබඳු ධර්ම විනයධර භික්ෂූන් වහන්සේ ම ප්‍රතිපත්ති ශාසනය වන බැවින් ප්‍රතිපත්ති ශාසනයේ වර්ධනයටත් ආරක්ෂාවටත් උපකාරී වන බවත් සැලකූ ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථාරූඪ සමයෙන් පසු වැඩ සිටි, බහුශ්‍රැත ධර්මධර ගුණ ඤාණින් අග්‍ර මහතෙරුන් වහන්සේලා, අනාගත භික්ෂු පරම්පරාවේ උද්ග්‍රහණ ධාරණ පහසුව සලකා ත්‍රිපිටක ධර්මයේ නිතර භාවිතයට අවශ්‍ය ධර්ම කොටස් එක් එක් පිටකයෙන් සංග්‍රහ කොට "සංග්‍රහ ග්‍රන්ථ" සම්පාදනය කළහ. පාතිමොක්ඛ - චතුභාණවාර පාළි - අභිධම්මත්ථ සංගහ - සුත්ත සංගහ යන ග්‍රන්ථයෝ සංග්‍රහ ග්‍රන්ථ අතර ප්‍රධාන වෙති.

(1) පාතිමොක්ඛ

මෙය භික්ඛු - භික්ඛුණී දෙපක්ෂයේ හික්මීම සඳහා ඒ ඒ වස්තු ව්‍යති ක්‍රමවලදී පනවන ලද ශික්ෂා පද සමූහය ඇතුළත් ග්‍රන්ථයයි. මෙය විනය පිටකයෙන් සංග්‍රහ කරන ලද්දකි. අඩමසකට වරක් සීමාවකට රැස්වූ සංඝයා විසින් පොහෝකටයුතුය. පාමොක් උදෙසිය යුතුය යනු බුද්ධ නියමයයි. භික්ෂු සංඝයා හා භික්ෂුණී සංඝයා පොහෝ කිරීම සඳහා සම්මත සීමාවන්ට වෙන වෙනම රැස්ව, නියමිත පුබ්බකරණ - පුබ්බකිච්ච නිමවා ප්‍රාතිමොක්ෂ ශික්ෂා පද එක් නමක් කියවීම අනික් හැමදෙන ම ගෞරවයෙන් අසා සිටීම මේ "පාමොක් උදෙසීම" යන වචනයෙන් අදහස් කෙරේ. මෙහිදී ගෞරවයෙන් අසා සිටීම හැමදෙනාම තම තමන් විසින් කියවීමක් බඳු ය. මෙලෙසින් පොහෝ කිරීමත්, ශික්ෂා පද සමූහය උදෙසීමත් උපසපන් භික්ෂූන්ගේ ශීලය පිරිසිදු වීමට අතිශයින් උපකාරී වෙයි. ශික්ෂාපද සමූහය උද්ග්‍රහණ ධාරණයෙන් පර්යාප්ති ශාසනය බැබලෙයි. සංඝ සාමග්‍රිය ඇති වේ. බුද්ධ කාලයේ පටන්ම පාතිමොක්ඛ නාමයෙන් ම පැවති මේ ග්‍රන්ථය සංගීතිවලදී සංගායනා කිරීමෙන් වාචනා මාර්ගයෙන් පැවත අවුත් පසුව ග්‍රන්ථාරූඪ කරන ලදැයි කියනු ලැබේ.

(2) චතුභාණවරපාළි

සූත්‍ර පිටකයේ නිකාය පසින්ම උද්ධෘත ධර්ම සංග්‍රහ කොට ඇති මේ ග්‍රන්ථය විශෙෂයෙන් පැවිදි තැන් විසින් උද්ග්‍රහණ – ධාරණ කළ යුතු අත්‍යවශ්‍ය කොටස් ඇතුළත් කොට සම්පාදනය කරන ලද්දකි. බණවර සතරකින් යුත් හෙයින් මෙය චතුභාණවාර පාළි යයි කියනු ලැබේ. (අකුරු අටදහසකින් එක් බණවරක් සපිරෙයි.) වාචොත්ගත කිරීමෙන් නිතර භාවිතා කළ යුතු - පිරුවහනය කළ යුතු හෙයින් "පිරුවානා පොත් වහන්සේ යයි ද භාත්පසින් ආරක්ෂාව සලසන සූත්‍ර ධර්ම රාශියකින් යුක්ත හෙයින් "මහ පිරිත් පොත" යයි ද මෙයට කියනු ලැබේ. සරණාගමන - දස සීල - පිළිකුල් භාවනා සාමණේර ප්‍රශ්න - චතුෂ්ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා - දශ ධර්ම සූත්‍ර යන, සාමණේර – උපසම්පන්න පැවිදි තැන් විසින් හදළ යුතු - භාවිතා කටයුතු - පිළිපැදිය යුතු ධර්ම සමූහයකින් ආරම්භ වන මේ ග්‍රන්ථය අවසන් වන්නේ ආටානාටිය සූත්‍රයෙනි. එම සූත්‍රය ද අවසන් වන්නේ ("උග්ගණ්හාථ භික්ඛවෙ ආටානාටියං රක්ඛං – පරියාපුණාථ – ධාරෙථ භික්ඛවෙ ආටනාටියං රක්ඛං – අත්ථසංහිතා භික්ඛවෙ ආටානාටියා රක්ඛා භික්ඛුනං භික්ඛුණීනං උපාසකානං උපාසිකානං ගුත්තියාරක්ඛාය අවිහිංසාය ඵාසුවිහාරාය" යි) සිවුවණක් පිරිසට ම ආරක්ෂාව සලසා දෙන මේ ආටානාටිය ආරක්ෂාව උද්ග්‍රහණ ධාරණය කටයුතුය යන අවවාද දෙශනාවෙනි.

(3) අභිධම්මත්ථසංගහ

චිත්ත - චෛතසික - රූප - නිර්වාණ යන පරමාර්ථ සතර විස්තර කිරීමෙන් අභිධර්මය පිළිබඳ පැහැදිලි අවබෝධයක් ලබාදීම සඳහා අභිධර්ම පිටකයේ සප්ත ප්‍රකරණය ඇසුරෙන් සම්පාදිත ග්‍රන්ථයෙකි. චිත්ත - චෛතසික - ප්‍රකීර්ණක - වීථි වීථිමුක්ත සංග්‍රහ වශයෙන් පරිච්ඡෙද පසකින් චිත්ත චෛතසික පරමාර්ථ දෙක ද රූපය හා නිර්වාණය පිළිබඳ විස්තරය එක් පරිච්ඡෙදයක ද සමුච්චය ප්‍රත්‍යය හා ප්‍රඥප්ති - සමථ විදර්ශනා භාවනා ක්‍රම වශයෙන් පරිච්ඡෙද තුණකින් දැයි පරිච්ඡෙද නවයකින් සංගෘහිත මේ ග්‍රන්ථයෙන් නියම ප්‍රයෝජනය ලැබිය හැක්කේ ප්‍රථමයෙන් ඉතා හොඳින් වනපොත් කිරීමෙන් ම ය. එසේ වනපොත් කිරීමෙන් පසු අභිධර්මය පිළිබඳ විශිෂ්ට දැනුමක් ඇති ආචාර්ය වරයකු ඇසුරු කිරීමෙන් මෙහි ඇති උතුම් ධර්ම රසය අවබෝධ කරගත හැකිය. බුදුදහම පිළිබඳ හැබෑ අවබෝධයක් ලැබීමට අභිධර්මය දැනගත යුතු ම ය.

(4) සුත්තසංගහපාළි

මෙය ධර්ම දෙශකයන් වහන්සේලාගේ පහසුව සඳහා දන සීලාදී පින්කම් පිළිබඳ විස්තර හා ආනිසංස දැක්වෙන කථා ද සසර පවත්නා දුඃඛ ස්වභාවය විදහා දැක්වෙන ධර්ම කාණ්ඩ ද භික්ෂු ජීවිතයේ ආරක්ෂාවට හා අභිවෘද්ධියට උපකාර වන ප්‍රතිපත්ති ධර්ම ද ඇතුළත් කොට සංගෘහිත ධර්ම ග්‍රන්ථයෙකි. සූත්‍ර පිටකයේ නිකාය පසින් ම සූත්‍ර හැත්තෑ හයක් ද, විනය පිටකයේ චුල්ලවග්ග මහාවග්ග පාළි පොත් දෙකින් අනුමෝදනා තුනක් ද, විමාන වස්තු - ධම්මපද හා බුද්ධවංස යන අට්ඨ කථා තුනෙන් කථා වස්තු සයක් ද සූත්‍ර සංග්‍රහයෙහි ඇතුළත් කොට ඇත. බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත පැමිණෙන ගෘහස්ථයන් අතර පැවිදිවීමේ භාග්‍යය ඇති අයට උන්වහන්සේ "අනුපුබ්බි කථා" නාමයෙන් දැක්වෙන දන කථා සීල කථා සග්ග කතා කාමාදීනව යන කරුණු පිළිවෙලින් දෙශනාකොට ගිහිගෙන් නික්මීමේ අනුසස් වදරන සේක. සූත්‍ර සංග්‍රහයේ අනුගමනය කර ඇත්තේ ඒ අනුපුබ්බි දෙශනාවයි. අවසානයේ ප්‍රව්‍රජිත ප්‍රතිපත්ති ඇතුළත් සූත්‍ර කීපයක් ද සංගෘහිත ය.

සාමණෙර බණ දහම් පොත

ශාසනගතවන කුලදරුවන්ගේ පැවිදි ජීවිතය නිසි ලෙස පවත්වාගෙන යෑමට උපකාර වන්නේ සාමණෙර බණ දහම් පොතයි. මහාවග්ග ආදී විනය ග්‍රන්ථයන් ඇසුරින් සකස් කොට මෙහි භික්ෂුත්වයට අවශ්‍ය ප්‍රතිපත්ති ධර්ම රාශියක් ඇතුළත් වෙයි. පුරාතන පටන් උපසම්පදර්හ සාමණෙර භික්ෂූන් විසින් වාචොත්ගත කිරීමෙන් හැවිත කරගෙන එන්නේ මේ ග්‍රන්ථයයි.

ධම්මපදය

පුරාතන රජදරුවන් විසින් ශාසනාරක්ෂාව සඳහා පිහිටුවා තිබෙන බොහෝ ශිලා ලෙඛනවල හා කතිකාවත්වල භික්ෂූන් විසින් වාචොද්ගත කළයුතු ධර්ම කොටසට ධම්මපදය ද ඇතුළත් කොට ඇත. මෙය සංගෘහිත ග්‍රන්ථයක් නොව ත්‍රිපිටක ධර්මයට ම ඇතුළත් ග්‍රන්ථයක් වුව ද භික්ෂූන් වහන්සේට ආත්මාර්ථ පරාර්ථ සාධනයට අතිශයොපකාරී වන හස්තසාර ධර්ම ග්‍රන්ථයක් හෙයින් එය ද මේ පර්යාප්ති ග්‍රන්ථගණයට ඇතුළත් කරණ ලදැයි සිතියහැකි ය.

ත්‍රිපිටක ධර්මය විශාලය. ගම්භීරය. එහෙයින් මුළු ත්‍රිපිටකය වාචොද්ගත කිරීම මෙකල අති දුෂ්කරය. රහතුන් වහන්සේ ස්මරණයෙන් ම ධාරණය කළ නමුදු පුහුදුන්හට එය පහසු නොවේ. ත්‍රිපිටකය වාචොත්ගත කළ පුරාතන උතුමන් ද ධාරණයට පහසුවීම සඳහා සකස් කර ගත් උද්දන ගාථා මාර්ගයෙන් එසේ කළ බව පෙනේ. උද්දන ගාථාවලින් ක්‍රමානුකූලත්වය මෙන් ම ධාරණයට පහසුකම් ද සැලසේ.

මේ අති දුෂ්කරත්වය සැලකූ ත්‍රිපිටකධර බහුශ්‍රැත උතුමෝ ප්‍රතිපත්තියට අතිශයින්ම උපකාර වූ පර්යාප්ති ධර්ම කොටසවත් රැකගැනීම හා වර්ධනය වීම චිර කලක් ශාසනයේ පැවැත්මට හේතු වේ යයි අපෙක්ෂා කොට සංග්‍රහ ග්‍රන්ථ සම්පාදනය කළහ.